

Anketa o otvorenosti proračuna za 2023. Rezultati za istočnu Europu i srednju Aziju (EECA)

Prezentacija: Andrés Ponce, viši službenik za program

Nermin Kujovic, viši službenik za program

Uz podršku:

Anketa o otvorenosti proračuna (AOP)

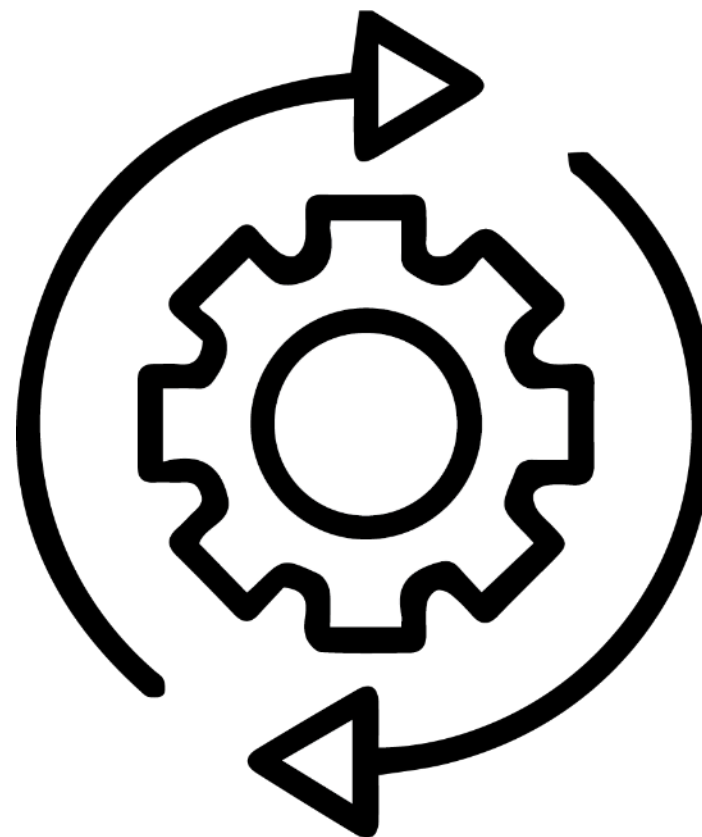
AOP mjeri tri ključna stupa koji čine ekosustav odgovornosti u području javnog proračuna:

- ✓ **Transparentnost** u pogledu toga kako se prikupljaju, dodjeljuju i troše javna sredstva
- ✓ Prilike za **sudjelovanje** u proračunskom ciklusu i javnim politikama
- ✓ **Nadzor** od strane neovisnih subjekata nadzora i zakonodavstva

Pregled metodologije AOP-a

- Anketa o otvorenosti proračuna za 2023. **godinu 9. je izdanje** ankete i uključuje 127 zemalja diljem svijeta (uključujući dva pilot-projekta).
- Evaluiraju se samo dokumenti koji su objavljeni i prakse koje su provedene **prije** „krajnjeg roka” za istraživanje **31. prosinca/decembra 2022.**
- Istraživanja za svaku anketiranu zemlju provodi **neovisni** partner iz civilnog društva ili akademske zajednice koji je dokazao da posjeduje znanje o središnje proračunskog procesa. Nacrt upitnika pregledavaju neovisni kolege i vlada.

Evaluiranje opsega transparentnosti proračuna

- Indeks otvorenosti proračuna (OBI) odražava procjenu **osam (8) ključnih proračunskih dokumenata** koji bi trebali biti dostupni javnosti tijekom četiri faze proračunskog ciklusa (formuliranje, odobrenje, izvršenje i revizija/nadzor).
- OBI se boduje 0 – 100** na temelju običnog prosjeka svih odgovora pokazatelja, pri čemu IBP smatra da je 61 minimalna referentna vrijednost za „dostatnu” transparentnost.

Javna dostupnost proračunskih dokumenata u Bugarskoj

LEGENDA ● Dostupno javnosti ● Objavljeno kasnije, nije objavljeno na internetu ili izrađeno samo za internu uporabu ○ Nije izrađeno

Dokument	2021.	2015.	2017.	2019.	2021.	2023.
Pred-proračunski	●	●	●	●	○	●
Prijedlog proračuna izvršne vlasti	●	●	●	●	●	●
Doneseni proračun	●	●	●	●	●	●
Proračun za građane	○	●	●	●	●	●
Izveštaji o izvršenju	●	●	●	●	●	●
Polugodišnji izvještaj	●	●	●	●	●	●
Izveštaj o izvršenju	●	●	●	●	●	●
Izveštaj o reviziji	●	●	●	●	●	●

Zemlje istočne Europe i srednje Azije koje su evaluirane u anketi o otvorenosti proračuna za 2023.

1. Albanija
2. Armenija
3. Azerbajdžan
4. Bosna i Hercegovina
5. Bugarska
6. Hrvatska
7. Gruzija
8. Kazahstan
9. Kirgiska Republika
10. Moldova
11. Sjeverna Makedonija
12. Rumunjska
13. Ruska Federacija
14. Srbija
15. Tadžikistan
16. Turska
17. Ukrajina
18. Češka
19. Mađarska
20. Poljska
21. Slovenija
22. Slovačka
23. Crna Gora
24. Kosovo (pilot-projekt)

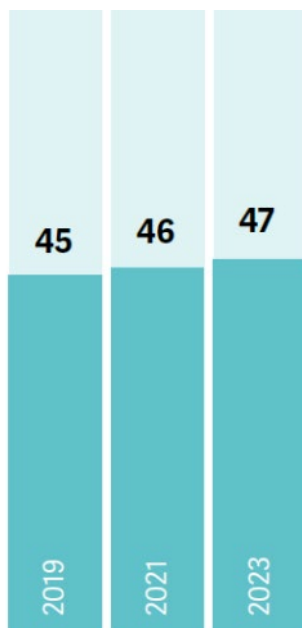
 Novo zemlje zapadnog Balkana evaluirane su po prvi put u anketi o otvorenosti proračuna za 2023.

Globalni trendovi

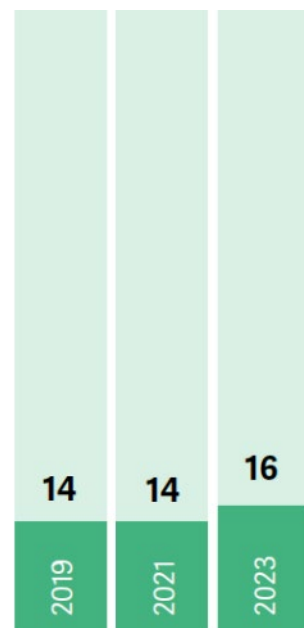

Globalne prosječne ocjene, AOP za 2019. – AOP za

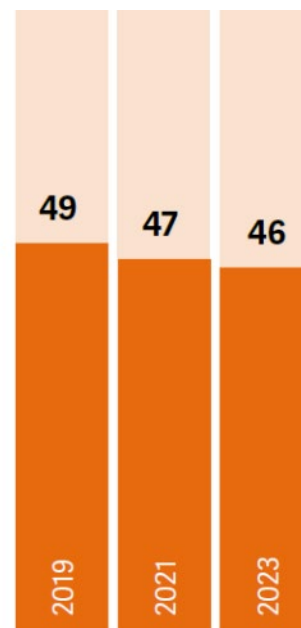
Transparentnost

Sudjelovanje javnosti

Zakonodavni nadzor

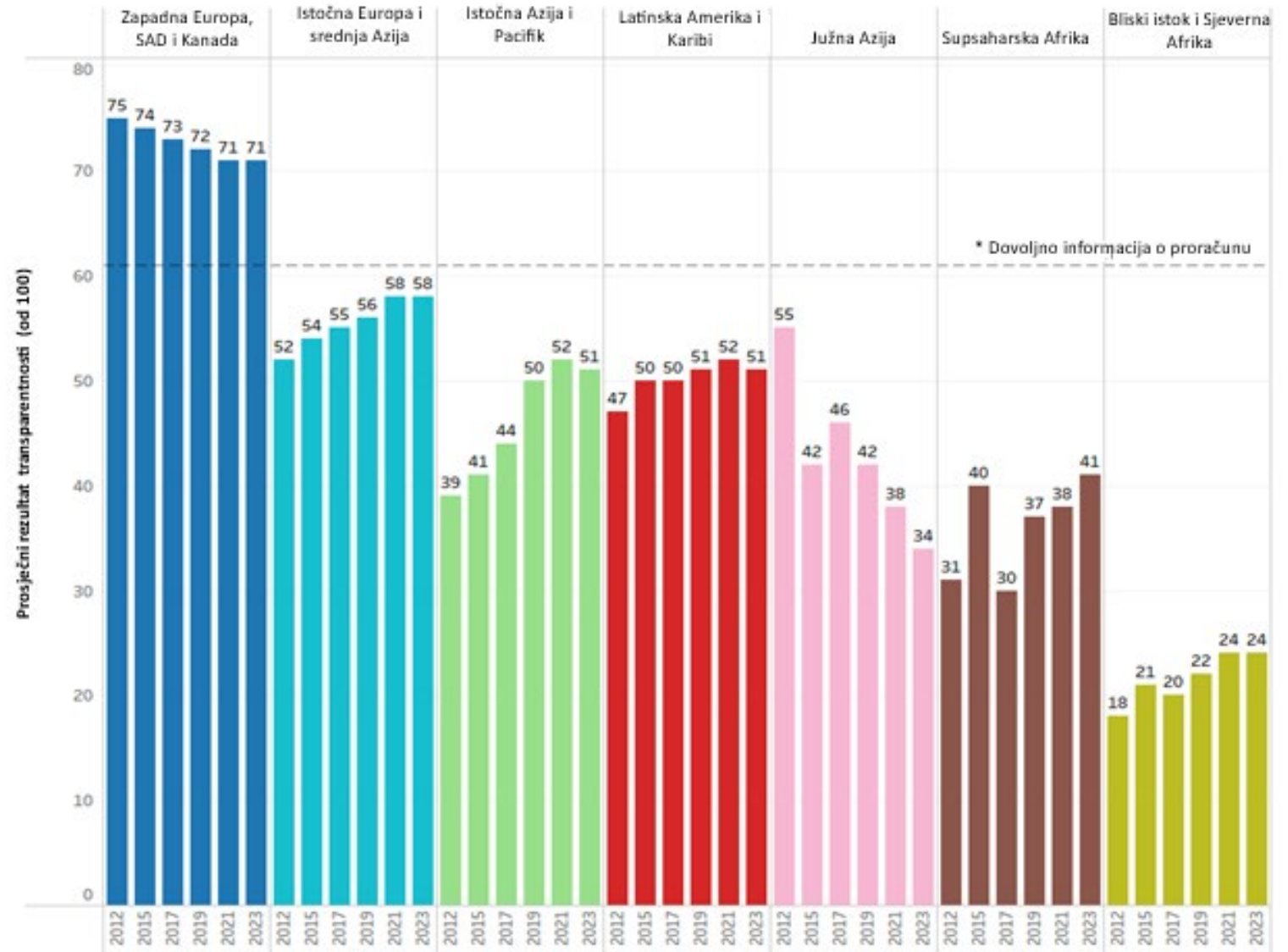

Nadzor revizije

(za 117 usporedivih zemalja ocijenjenih u AOP-u za 2019. – AOP-a za 2023.)

Regionalni trendovi u transparentnosti, 2012. – 2023.

(za 100 usporedivih zemalja ocijenjenih u AOP-u za 2012. – AOP-a za 2023.)

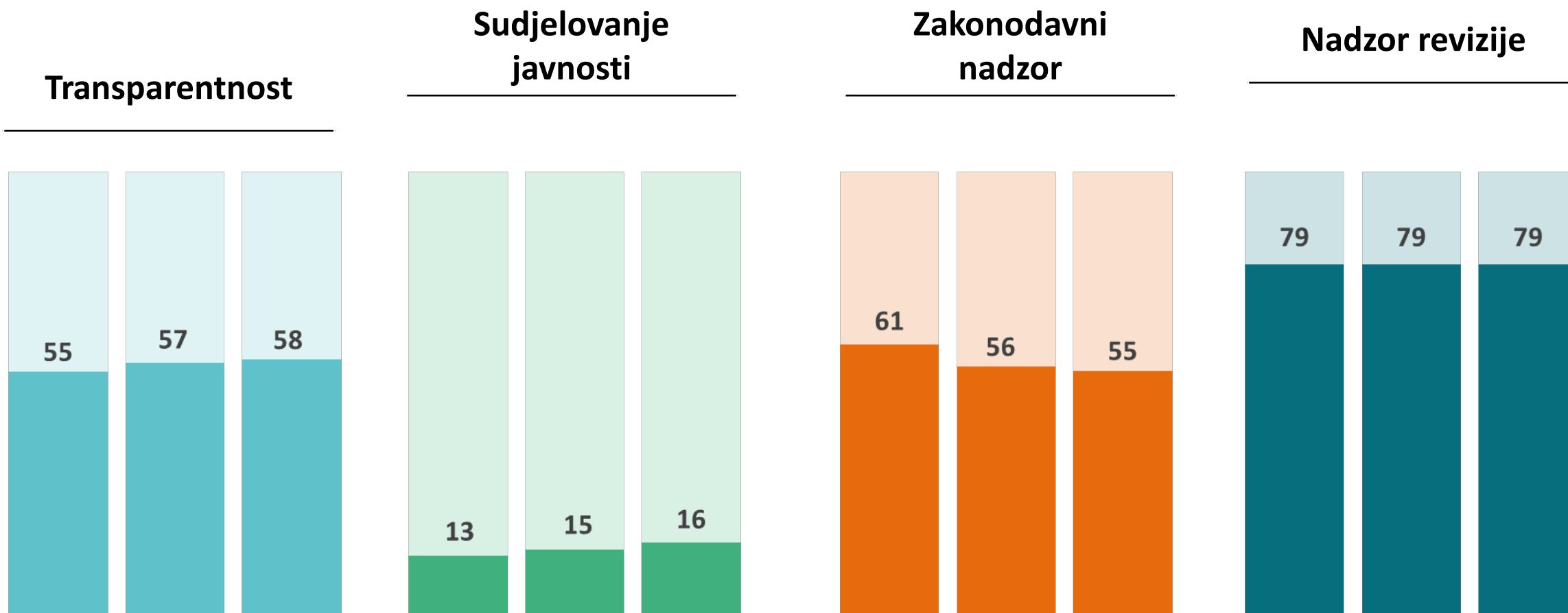

Nalazi AOP-a za istočnu Europu i
srednju Aziju (24 zemlje u 2023.)

Prosječne ocjene za istočnu Europu i srednju Aziju, AOP za 2019. – AOP za 2023.

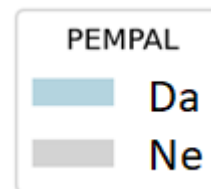
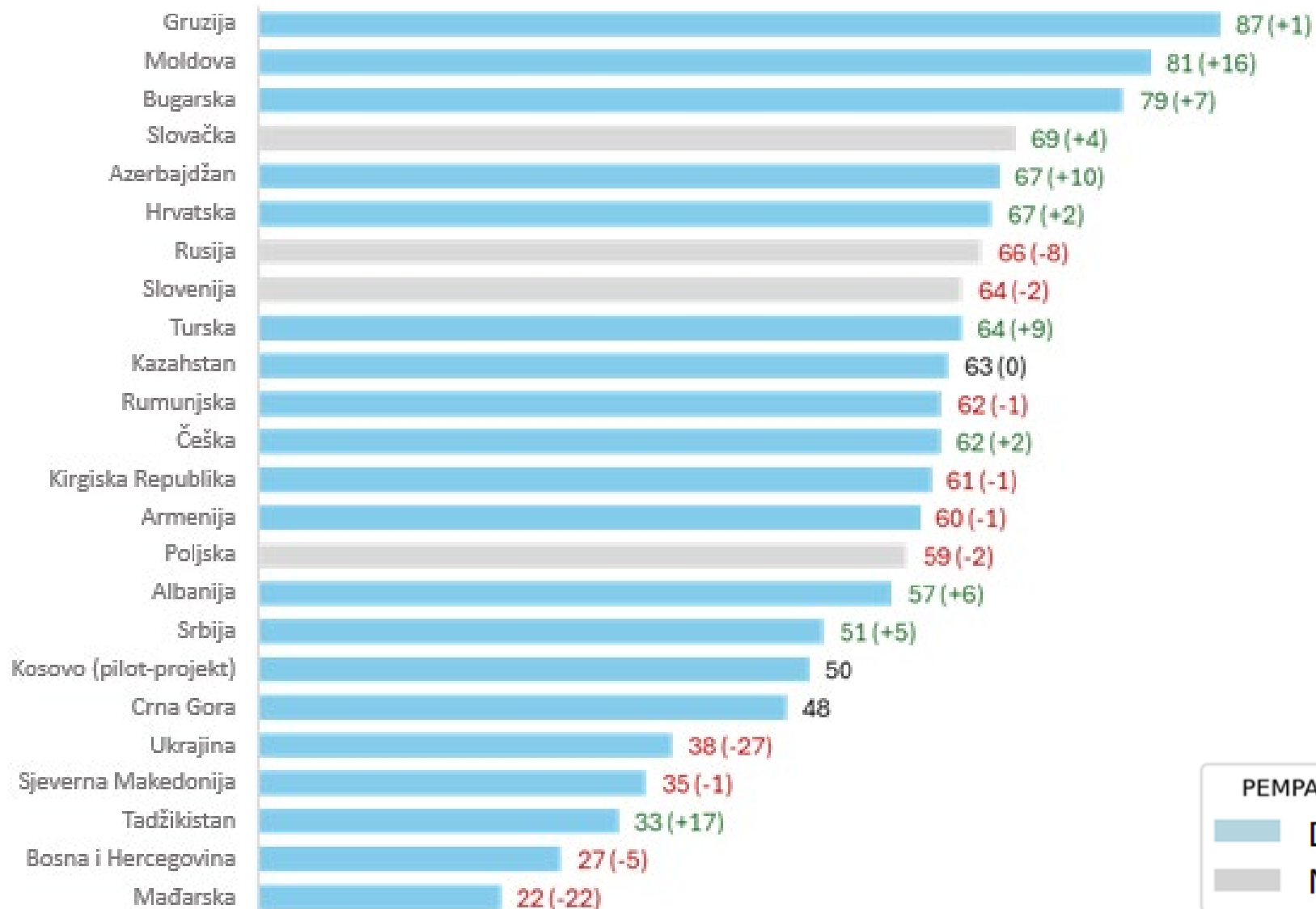
(za 21 usporedive zemlje ocijenjene u AOP-u za 2019. – AOP-u za 2023.)

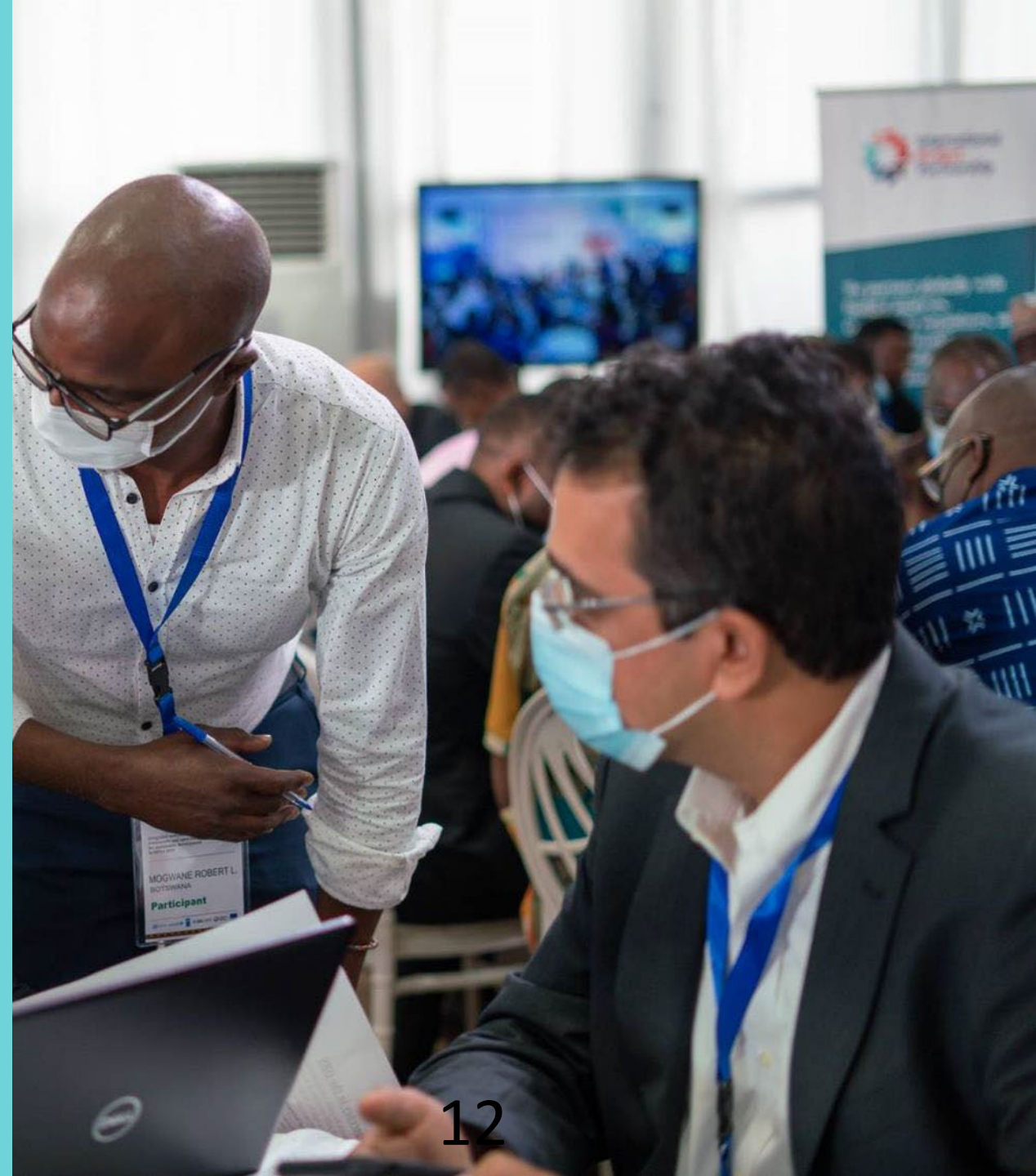
Položaj zemalja na ljestvici po rezultatu u pogledu transparentnosti za 2023.:

Istočna Europa i srednja Azija

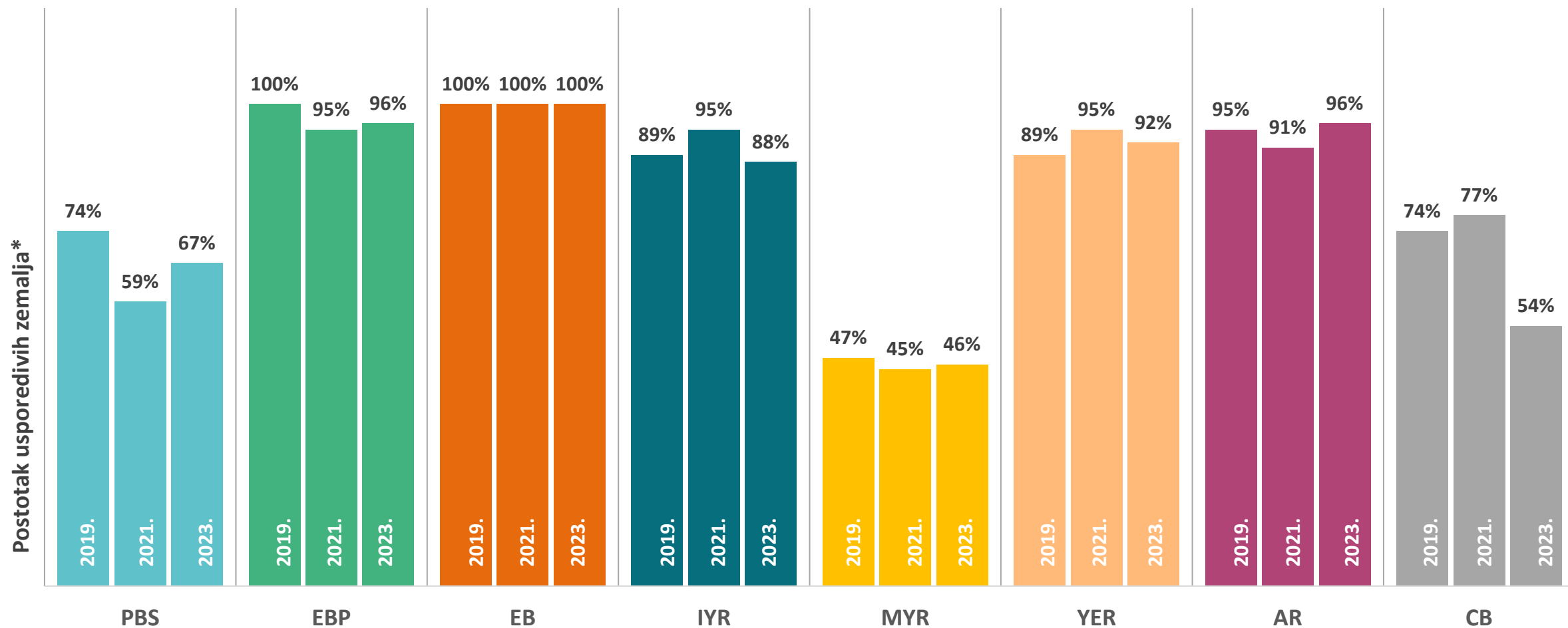
Prosječan rezultat PEMPAL-a u pogledu transparentnosti iznosi **56 bodova** u 2023., što je za **12 bodova** više od globalnog prosjeka koji iznosi 45 bodova.

Dosljednost je važna. Pad u broju objava otežava razumijevanje tokova u javnosti i povjerenje u proračunski postupak.

Zabrinjavajući padovi u pravovremenoj objavi proračunske dokumentacije u istočnoj Europi i srednjoj Aziji u 2023.; Pogotovo proračuna za građane i izvještaja o izvršenju proračuna u toku godine

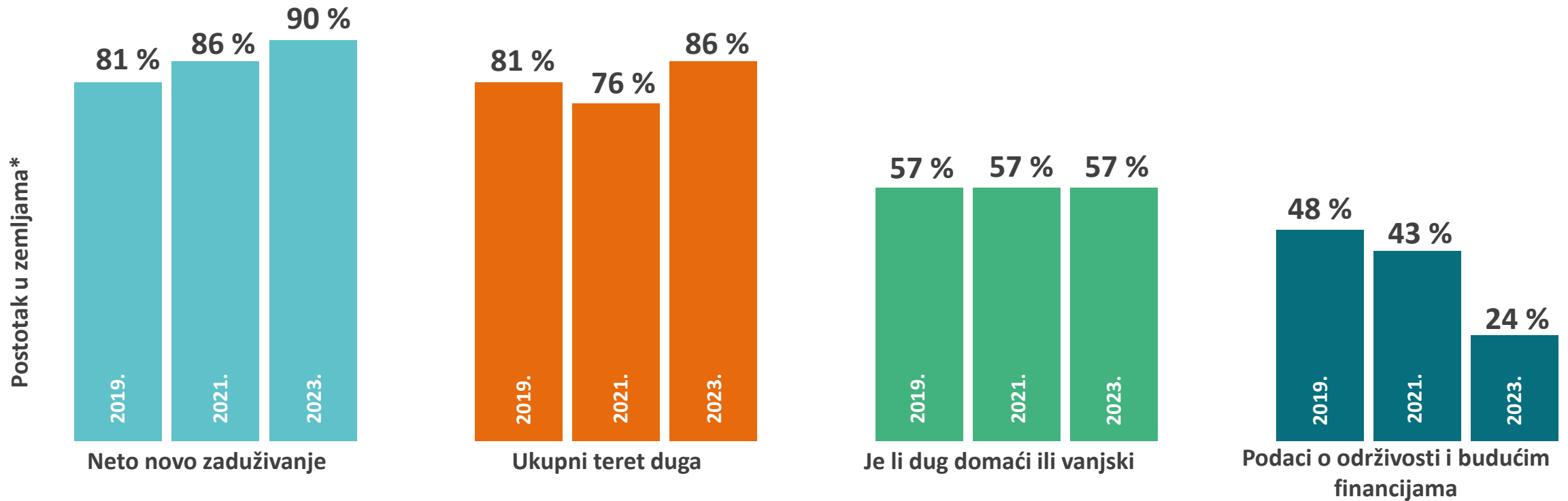

Često nedostaju
ključne informacije o
dugu i utjecaju
politike.

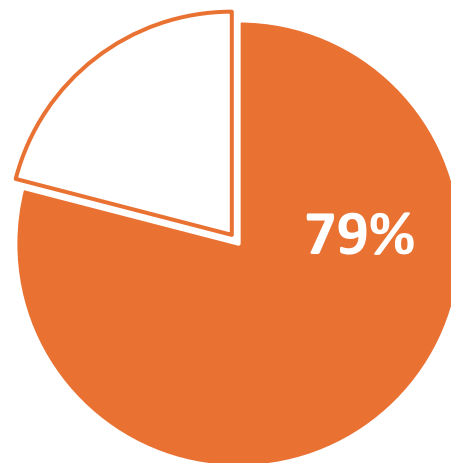

U istočnoj Europi i srednjoj Aziji broj ključnih informacija o dugu blago je porastao i fiskalni rizik drastično se smanjio u 2023.

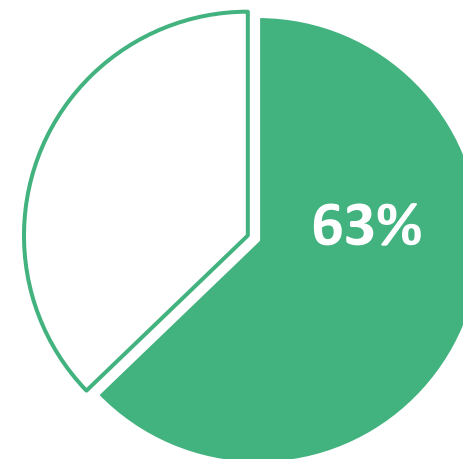
(uključujući pilot-projekte Crne Gore i Kosova u 2023.)

Zemlje istočne Europe i srednje Azije objavljuju više informacija o politikama kojima je cilj smanjiti razine siromaštva u prijedlozima proračuna nego u izvještavanju

Prijedlog
proračuna
izvršne vlasti

Godišnji izvještaj
o izvršenju
proračuna

Postotak zemalja koje objavljuju informacije o politikama kojima je cilj smanjiti razine siromaštva

Alternativno prikazivanje proračunskih rashoda u prijedlogu proračuna koji priprema izvršna vlast u 2023.

Uključivanje alternativnih načina prikazivanja proračuna u podacima izravno odražava nastojanja u pogledu utvrđivanja i rješavanja razlika s pomoću fiskalne politike:

- Samo 9 od 24 zemlje istočne Europe i srednje Azije uključuje alternativno prikazivanje proračunskih rashoda u svojem prijedlogu proračuna koji priprema izvršna vlasti
- Nijedna zemlja u istočnoj Europi i srednjoj Aziji ne uključuje alternativne prikaze na temelju klimatskih politika
- Dodatne informacije koje su se najviše uključivale bile su one razvrstane prema dohotku i rodu

Rod		Ukrajina	Albanija	Armenija	Crna Gora
Prihodi		Gruzija	Kirgiska Republika Republika	Tadžikistan	Kosovo
Geografski položaj		Rusija	Kosovo		
Dob		Rusija			
Klima					

Primjer alternativnih rashoda u pogledu klime

Norveška

Područje rashoda

Klima i okoliš¹

- Proračun uključuje 155 referenci na klimu i okoliš
- Prilagodba na klimatske promjene i rashodi koji su s tim povezani navedeni su u svakom ministarstvu
- Dodatni odjeljak navodi klimatske ciljeve Norveške, njihove planove za postizanje tih ciljeva, novac koji je dodijeljen i raspored za provedbu

Normalna vrijednost				Prosječna godišnja stvarna stopa rasta		
2009	2013	2022	2023	2009–2013	2013–2022	2022–2023
6,5	8,4	18,2	19,6	3,1 %	5,4 %	6,0 %

Proračun koji smanjuje emisije i olakšava otvaranje „zelenih“ radnih mjesta

Klimatska kriza ne može se staviti na čekanje. Predstavljeni proračun zahtijeva velika, nužna smanjenja emisija **stakleničkih** plinova. Ciljevi smanjenja emisija moraju se postići tako da se istovremeno osigura društvena i geografska preraspodjela. U Vladinom prvom izdanju Statusa i plana **o klimatskim promjenama** Vlada pokazuje da ćemo ispuniti svoje međunarodne obveze. Norveško gospodarstvo mora se restrukturirati. Vlada predstavlja paket za zeleno poslovanje i restrukturiranje izvoza kako bi se ubrzao tempo restrukturiranja, nastojanja u izvozu i industrijski razvoj u poslovnom sektoru.

Uključivanje javnosti
dobitni je pothvat.

Raščlamba mehanizama po državama

Total Mechanism
Ukupni mehanizam 0 3 5

80 %

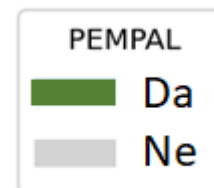
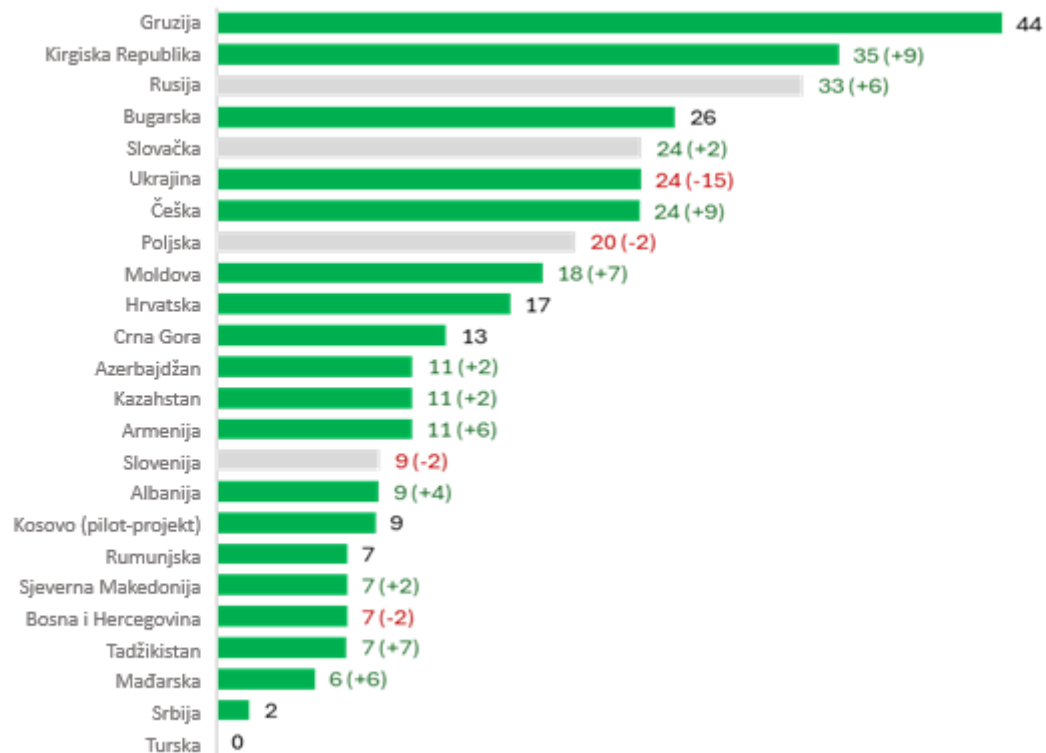
zemalja u istočnoj Europi i srednjoj Aziji ima barem DVA mehanizma na temelju kojih se javnost može uključiti u državni proračun

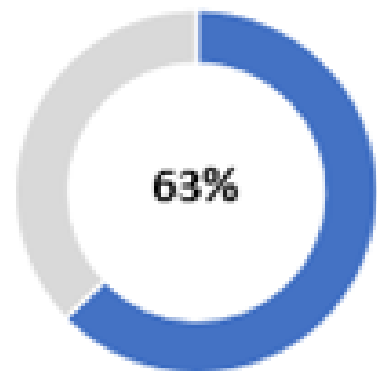
Položaj zemalja na ljestvici po rezultatima u pogledu sudjelovanj za 2023.:

Istočna Europa i srednja Azija

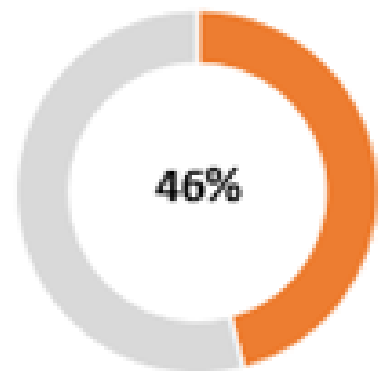
Zemlje članice PEMPAL-a ostvarile su rezultat od 15 bodova u pogledu sudjelovanja javnosti, što je nešto ispod regionalnog prosjeka od 16 bodova

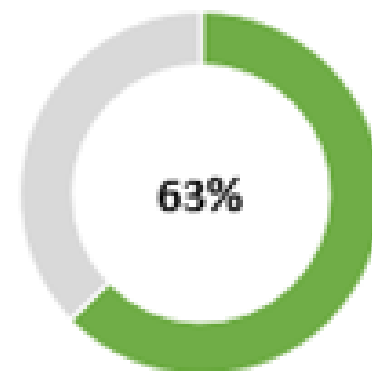
U regiji istočne Europe i srednje Azije postoji manje prilika za surađivanje javnosti s resornim ministarstvima

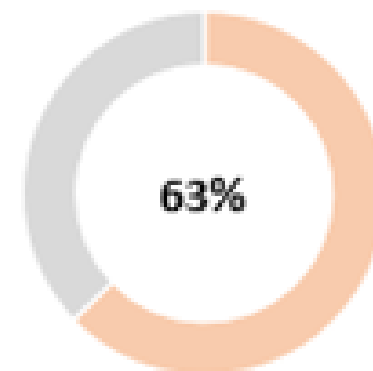
63 %
ministarstava financija
ima
mehanizme sudjelovanja

46 %
resornih ministarstva
ima
mehanizme sudjelovanja

63 %
zakonodavstava
ima
mehanizme sudjelovanja

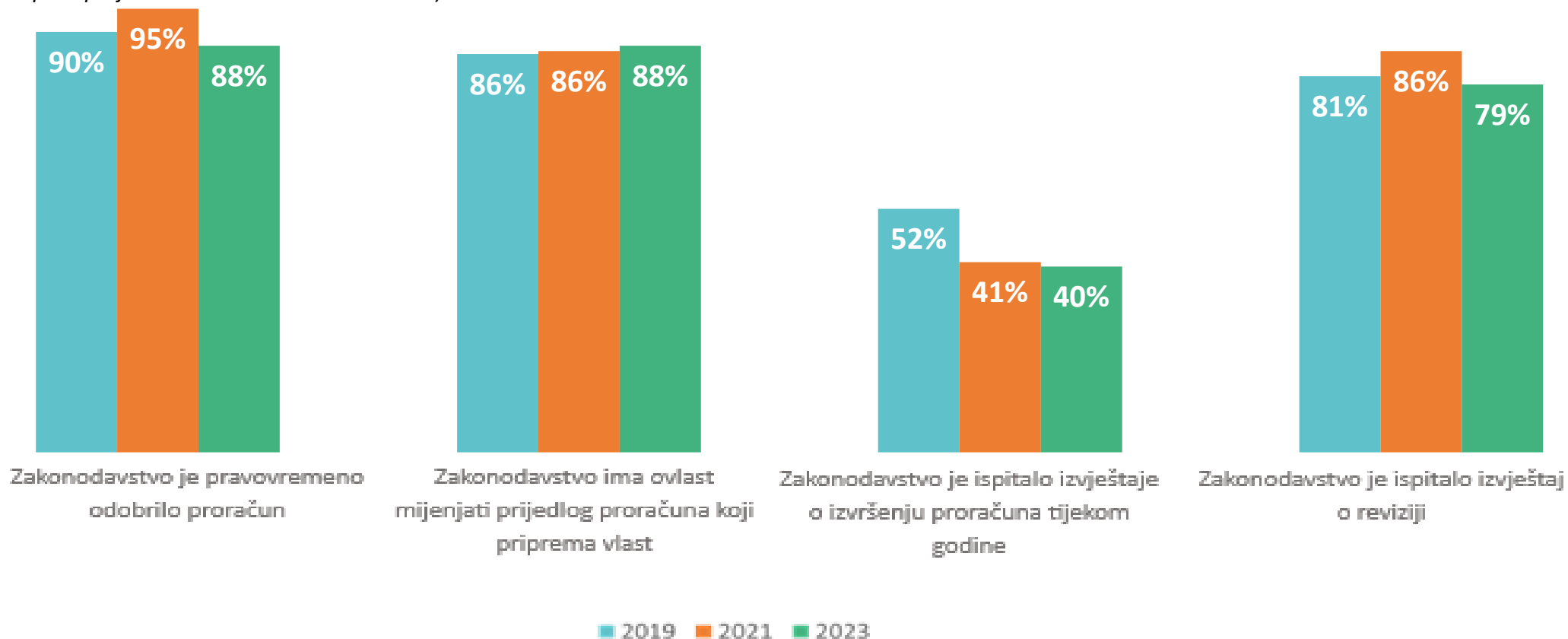
63 %
vrhovnih revizijskih institucija
ima
mehanizme sudjelovanja

Nadzor je ključan kako bi se osiguralo da se javna sredstva troše na sadržaje od javnog interesa.

Zabrinjavajući trendovi u zakonodavnom nadzoru tijekom cijelog proračunskog ciklusa u zemljama istočne Europe i srednje Azije.

(uključujući pilot-projekte Crne Gore i Kosova u 2023.)

Napredak je moguć
svugdje.

Preporuke

1. Zemlje trebaju povećati dostupnost ključnih proračunskih dokumenata: **objave pred-proračunskog izvještaja, proračuna za građane i polugodišnjeg pregleda.**
2. Jačanje sudjelovanja javnosti, nastavak korištenja i usavršavanje tehnologija, internetskih alata i inovativnih praksi. Institucionalizacija sudjelovanja javnosti gdje god je to moguće.
3. Uključivanje zakonodavstva u pregled provedbe proračuna, osiguravajući javnosti dostatnu dokumentaciju o daljnjem postupanju i preporukama.
4. Povećavanje sveobuhvatnosti prijedloga proračuna uključivanjem, primjerice, alternativnog prikaza za rashode i informacija o politikama kojima je cilj smanjiti razine siromaštva.
5. Tekući istraživački postupak za AOP za 2025. u početnoj je fazi.

Hvala!

Za više informacija posjetite:
www.internationalbudget.org

kontakt:

aponce@internationalbudget.org
nkujovic@internationalbudget.org